

**WKAZ ZMIAN – AKTUALIZACJA
LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA MIASTA I GMINY WRZEŚNIA
NA LATA 2017 - 2023**

Z uwagi na fakt, że Gmina Września zamierza aplikować o bezzwrotne środki w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020, na realizację projektu pn.: „Rewitalizacja miasta Września w celu poprawy aktywności seniorów” **podjęta została decyzja o aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023 na potrzeby dostosowania zapisów dokumentu pod ww. nabór.**

Potrzeba aktualizacji Programu Rewitalizacji wynika z chęci doprecyzowania diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji o sytuację osób starszych. W szczególności tej grupie dedykowany jest planowany do realizacji projekt rewitalizacyjny i zasadnym było doprecyzowanie diagnozy w tym aspekcie. Uzupełnienie diagnozy pogłębionej stanowi dodatkowe uzasadnienie potrzeby realizacji planowanego przedsięwzięcia i potwierdza trafność doboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ponadto będzie ona pomocna w opracowaniu studium wykonalności inwestycji.

Poniżej przedstawiamy wykaz zmian wprowadzonych do Programu Rewitalizacji. ~~Kolorem żółtym i przekreślone~~ są te dotychczasowe treści LPR, które zostały usunięte. **Czerwoną czcionką** są napisane treści wprowadzone do dokumentu. Ilekroć mowa jest o: „zapis stanowi uzupełnienie diagnozy” – oznacza to, że zmiana spowodowana jest chęcią doprecyzowania diagnozy na potrzeby realizacji planowanego projektu rewitalizacyjnego. Pozostałe przesłanki wprowadzenia zmian zostały zawarte w tekście poniżej.

STRONA 9:

W rozdziale: OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY w części dotyczącej STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY WRZESNIA na str. 9 usunięto zapis: ~~„W programie rewitalizacji nie zaplanowano wprost realizacji działań związanych z ułatwieniami rozwoju ekonomii społecznej. Dynamicznie rozwijający się rynek pracy w gminie i jej otoczeniu zaspakaja w 2017r. podstawowe potrzeby aktywności zawodowej. Przyjmuje się, że inicjatywy organizacji pozarządowych lub osób prywatnych związane z tworzeniem podmiotów ekonomii społecznej będą wspierane szczególnie w obszarze rewitalizacji”~~ i zastąpiono go następującym zapisem: **„Działania dotyczące aktywizacji zawodowej i społecznej będą podejmowane przez instytucje usług społecznych, w tym ośrodek pomocy**

społecznej, powiatowy urząd pracy, a także przez organizacje pozarządowe działające w sferze społecznej i będą adresowane do grupy najbardziej potrzebującej – osób długotrwale bezrobotnych i podlegających wykluczeniu z przyczyn trudnych do wyeliminowania. Wsparciem zostaną objęte osoby należące do tzw. grup defaworyzowanych na rynku pracy (osoby powyżej 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety), a także ich rodziny. W ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych planuje się również zaangażowanie podmiotu ekonomii społecznej – Warsztatu Terapii Zajęciowej.”

Zmiana ta jest spowodowana zaangażowaniem w projekt podmiotu ekonomii społecznej.

STRONA 17:

W rozdziale: DIAGNOZA KONTEKSTOWA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU MIASTA I GMINY WRZEŚNIA w części dotyczącej SFERY SPOŁECZNEJ – RYNEK PRACY na str. 17 zmieniono wartości wskaźników dotyczących stopy bezrobocia – zmiana jest wynikiem oczywistej omyłki pisarskiej. Po zmianie dane są spójne z danymi z wykresu nr 9.

„Wartość wskaźnika na terenie gminy (4,1%) plasuje się niżej niż wartość dla powiatu (4,3%) (6,7%), województwa (5,0%) i kraju (5,6%) (8,3%) oraz nieznacznie wyżej niż dla wskaźnika województwa wielkopolskiego (3,6%).”

STRONA 57:

W rozdziale: PODSUMOWANIE DELIMITACJI – WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI, na str. 57 usunięto zapis:

„Działania prowadzone na tych obszarach w ramach polityki rewitalizacji przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, w tym w szczególności do ograniczenia występowania zjawiska bezrobocia i ubóstwa na obszarze miasta i gminy.”

Zapis ten nie wyczerpuje tematu – w ramach LPR zaplanowano szeroki katalog przedsięwzięć, które rozwiązują nie tylko problem ubóstwa i bezrobocia. Rzetelny opis powinien uwzględniać wszystkie planowane rodzaje przedsięwzięć, a te opisane są w dalszej części dokumentu. Uznaliśmy, że usunięcie tego lakonicznego zapisu będzie najwłaściwszym rozwiązaniem.

STRONA 64:

W rozdziale: POGŁĘBIONA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI – ZASIĘG PRZESTRZENNY OBSZARU REWITALIZACJI na str. 64 usunięto zapis: „wymiaru sprawiedliwości” i nawias, w którym wymieniono instytucje: Komenda Policji i Sąd Rejonowy we Wrześni. Komenda policji nie jest wymiarem sprawiedliwości, stąd usunięto tę oczywistą omyłkę.

Na tej samej stronie poprawiono kolejną omyłkę: „zabudowa **blokowana**” zostało zamienione na „zabudowa **blokowa**”.

Dodano ostatnie zdanie w tej części: „**Na obszarze rewitalizacji w 2015 r. zameldowanych na stałe było 13 176 mieszkańców, w tym w części miejskiej obszaru rewitalizacji 10 827 osób, a na obszarach wiejskich 2 349 osób.**” Zdanie to zostało przeniesione ze strony 65 dokumentu. Zmiana lokalizacji zapisu jest wynikiem zmian zapisów od str. 64 – w części: SFERA SPOŁECZNA – PROCESY DEMOGRAFICZNE.

STRONY 64 I 65:

W rozdziale: SFERA SPOŁECZNA – PROCESY DEMOGRAFICZNE dodano zapis: „**W związku z powyższym należy mieć świadomość, że dane statystyczne mogą znacząco różnić się od stanu rzeczywistego. Powszechną sytuacją w gminie Września jest podejmowanie pracy za granicą. Osoby pracujące poza granicami kraju pozostają zameldowane w rodzinnych miejscowościach, jednak w rzeczywistości w rodzinnych domach przebywają jedynie czasowo, w okresach gdy nie pracują (urlop/święta). Grupą zniekształcającą dane statystyczne są również młodzi ludzie, którzy wyjeżdżają do większych ośrodków na studia, stosunkowo rzadko wracają do miejscowości z których pochodzą (mimo tego często pozostają w nich zameldowani, np. w gospodarstwach domowych rodziców).**

Na przestrzeni 5 lat (pomiędzy rokiem 2011 a 2016) liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji zameldowanych na pobyt stały i pobyt czasowy spadła o prawie 1000 osób (prawie 6,5% mieszkańców w roku bazowym). Utrzymywanie się opisanej tendencji może mieć katastrofalne skutki dla społeczności obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Jeżeli proces depopulacji nie zostanie zahamowany, to na przestrzeni najbliższych 50 lat populacja obszaru może się zmniejszyć nawet o połowę. Jedną z przyczyn, a równocześnie konsekwencji wyludniania się obszaru rewitalizacji jest starzenie się społeczeństwa.”

Zapis ten stanowi uzupełnienie diagnozy pogłębionej.

Następnie usunięto zapis: **„Na obszarze rewitalizacji w 2015 r. zameldowanych na stałe było 13 176 mieszkańców, w tym w części miejskiej obszaru rewitalizacji 10 827 osób, a na obszarach wiejskich 2 349 osób.”**

Zapis ten został przeniesiony na stronę 64 z powodu zmian w części SFERA SPOŁECZNA – PROCESY DEMOGRAFICZNE.

STRONY 66 I 67:

Dalej w tym samym rozdziale SFERA SPOŁECZNA – PROCESY DEMOGRAFICZNE na str. 66 i 67 dodano: „**Szczególnie w przypadku części miejskiej obszaru rewitalizacji należy**

stwierdzić, że obecna struktura demograficzna jest bardzo niekorzystna. Najmniej liczną grupą wiekową jest ludność w wieku przedprodukcyjnym, która stanowi jedynie 16% populacji. W ostatnich latach obserwuje się postępujący spadek liczebności najmłodszej grupy wiekowej. Analizie poddano zmianę liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na przestrzeni 5 lat (pomiędzy rokiem 2011 a 2016). W 2016 roku obszar rewitalizacji zamieszkiwało o prawie 300 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym więcej niż obecnie (prawie 11% w stosunku do roku bazowego).

Historia miejskiej części obszaru jest czynnikiem mającym bardzo istotny wpływ na jego strukturę demograficzną i tłumaczy ponadprzeciętny udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących tę część miasta. Znaczną część obszaru rewitalizacji stanowią wielorodzinne bloki mieszkalne tworzące powstałą w 1958 roku Wrześnińską Spółdzielnię Mieszkaniową. W latach 60-tych XX wieku na terenie osiedla Tysiąclecia w szybkim tempie wznoszono kolejne bloki, w których tworzone stosunkowo niewielkie mieszkania dla pracowników lokalnych, dużych pracodawców: Tonsilu, Stokbetu Mikromy, Meramontu i Spółdzielni Mleczarskiej. Mieszkania przyznawano młodym wówczas ludziom, którzy do Wrześni przyjeżdżali w poszukiwaniu pracy. Znaczna część obecnych mieszkańców obszaru rewitalizacji, to właśnie osoby, które w latach 60-tych i 70-tych jako ludzie w sile wieku zamieszkiwały w nowo oddawanych do użytku mieszkaniach i przeżyły w nich całe swoje dorosłe życie. Jak już zostało wspomniane mieszkania w tej części miasta cechują się dość niskim standardem, wynikającym zarówno z niewielkiego metrażu jak i braku powszechnych współcześnie udogodnień, np. wind. Z tego powodu młodzi ludzie raczej nie wprowadzają się na osiedle Tysiąclecia, a mieszkań dla swoich rodzin szukają na nowo wybudowanych osiedlach oferujących bardziej atrakcyjne warunki zamieszkania. Wyjątek stanowią mniej zamożne rodziny, które ze względu na swoją sytuację finansową zmuszone są do najmu lub zakupu tańszego mieszkania.

Już teraz osoby w wieku poprodukcyjnym zamieszkujące część miejską obszaru rewitalizacji stanowią bardzo liczną grupę. W 2016 roku na pobyt stały i czasowy zameldowanych tu było prawie 2,6 tys. osób, które ukończyły 65 lat. Należy zaznaczyć, że w najbliższych latach liczba seniorów będzie nadal gwałtownie rosła, z uwagi na osiągnięcie wieku emerytalnego kolejnych roczników powojennego wyżu demograficznego. Z tego powodu władze gminy dostrzegają potrzebę prowadzenia szeroko zakrojonej polityki senioralnej, czego przejawem jest między innymi uchwalenie w 2015 roku przez Radę Miejską we Wrześni programu osłonowego pn. „Aktywizowanie i wyrównywanie szans seniorów w Gminie Września”. Środowisko osób starszych zamieszkujących obszar

rewitalizacji dotkniętych jest wieloma problemami, związanymi z trudną sytuacją finansową, problemami natury zdrowotnej czy niemożliwością samodzielnego funkcjonowania. Dlatego też sytuacji seniorów poświęcony zostanie osobny podrozdział w dalszej części pogłębionej diagnozy.”

Zapis ten stanowi uzupełnienie diagnozy pogłębionej.

STRONY 67 I 68:

W rozdziale SFERA SPOŁECZNA – POMOC SPOŁECZNA, BEZROBOCIE na str. 67 dodano zapis: „171 mieszkańców części miejskiej obszaru rewitalizacji otrzymuje zasiłek ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę, a 148 osób posiada orzeczenie o niepełnosprawności.”, a na str. 68 dodano zapis: „Mieszkańcy w wieku produkcyjnym niepodjmujący pracy zawodowej ze względu na opiekę nad niesamodzielnym rodzicem mają prawo do otrzymywania specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego. Warunkiem koniecznym do przyznania zasiłku jest spełnianie kryterium dochodowego pomocy społecznej (wynoszącego 634 zł w przypadku gospodarstw jednoosobowych oraz 514 zł w przypadku gospodarstw wieloosobowych). Obecnie 14 mieszkańców obszaru rewitalizacji otrzymuje specjalny zasiłek opiekuńczy. Ponadto 22 mieszkańców spoza obszaru otrzymuje zasiłek ze względu na opiekę nad niesamodzielnym rodzicem, który zamieszkuje na obszarze rewitalizacji. Stworzenie warunków, w których niesamodzielne osoby starsze miałyby zapewnioną opiekę pozwoliłoby ich dorosłym dzieciom na podejmowanie pracy zawodowej, w efekcie czego poprawie uległaby sytuacja finansowa całej rodziny.”

Zapisy te stanowią uzupełnienie diagnozy pogłębionej.

STRONY 71 I 72:

Z części: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA na str. 71 i 72 usunięto zapis: ~~Ponadto, aby ułatwić seniorom uczestnictwo w życiu społecznym gmina wdrożyła program pn. Aktywizowanie i Wyrównywanie Szans Seniorów w Gminie Września „Wrzesińska Karta Społeczna Senior”, która uprawnia mieszkańców powyżej 65 roku życia do korzystania ze zniżek oferowanych przez lokalne podmioty. Aktualnie katalog partnerów programu obejmuje 26 podmiotów prowadzących działalność w branżach: fryzjerskiej, kosmetycznej, sanatoryjnej, gastronomicznej, handlowej, okulistycznej, motoryzacyjnej, AGD/RTV, sportowo-rekreacyjnej i poligraficznej.~~

~~Gmina wdrożyła również Kartę Dużej Rodziny, która podobnie, jak „Wrzesińska Karta Społeczna Senior” pozwala na skorzystanie z ulg, zniżek lub innych uprawnień rodzinom posiadającym Kartę.~~

Zapis ten przeniesiono do nowej części dokumentu pn.: SYTUACJA OSÓB STARSZYCH. Ten podrozdział został dodany do diagnozy pogłębionej obszaru z uwagi na fakt, że osoby starsze zamieszkujące obszar rewitalizacji dotknięte są wieloma problemami, związanymi z trudną sytuacją finansową, problemami natury zdrowotnej czy niemożliwością samodzielnego funkcjonowania.

STRONY 74, 75 I 76:

Na stronie 74, 75 i 76 dodano podrozdział: SYTUACJA OSÓB STARSZYCH: „Jak już zostało wspomniane we wcześniejszej części rozdziału osoby starsze zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowią bardzo liczną grupę, która w samej części miejskiej liczy ponad 2,5 tys. osób. Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni uważają, że jest to grupa, która w największym stopniu dotknięta jest nawarstwiającymi się problemami, wynikającymi zarówno ze złej sytuacji finansowej, stanu zdrowia, niemożliwości samodzielnego funkcjonowania czy poczucia osamotnienia.

W gminie Września powszechnym problemem jest „eurosieroctwo”, nie dotyczy on jednak wyłącznie dzieci, których rodzice wyjechali do pracy za granicę, ale również osób starszych, których dorosłe dzieci zdecydowały się na wyjazd. Seniorzy, którzy nie mogą liczyć na codzienną pomoc i bezpośrednie kontakty z bliskimi czują się samotni i nieszczęśliwi, przez co często podupadają na zdrowiu, zarówno psychicznie jak i fizycznie.

W 2012 roku Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni przeprowadził badania służące opracowaniu mapy zasobów i potrzeb pomocy społecznej. Ankietyzacja mieszkańców gminy przyniosła dość zaskakujące wyniki: dla większości mieszkańców, w szczególności osób starszych mieszkających na osiedlu Tysiąclecia najpoważniejszym problemem, z którym muszą się zmagać była samotność. Pracownicy Ośrodka zauważają, że często jedyną osobą, z którą kontakt mają ich klienci, świadczeniobiorcy usług opiekuńczych, jest odwiedzająca ich opiekunka. Opiekunki środowiskowe twierdzą, że w obecnej sytuacji najlepszym rozwiązaniem dla tej grupy ich podopiecznych, którzy są w stanie (choćby przy ich pomocy) opuszczać własne mieszkania byłoby utworzenie dziennego domu opieki, w którym seniorzy oprócz opieki mieliby zapewnione towarzystwo innych członków społeczności. W tej sytuacji opiekunki mogłyby poświęcać więcej czasu tym mieszkańcom, którzy ze względu na stan zdrowia nie są w stanie wychodzić z mieszkania. Funkcjonowanie miejsc świadczących dzienną opiekę nad osobami niesamodzielnymi pomogłoby również w codziennym funkcjonowaniu rodzin, które we własnym zakresie podejmują opiekę nad bliskimi.

Seniorzy mieszkający na obszarze rewitalizacji to w znacznej części osoby bardzo ubogie, które korzystają z gminnego programu dożywiania, czy otrzymują innego rodzaju

świadczenia. Przykładem może być grupa 149 osób w wieku poprodukcyjnym, mieszkańców osiedla Tysiąclecia, prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe, które otrzymują dodatek mieszkaniowy. Dodatek mieszkaniowy dla jednoosobowych gospodarstw domowych przyznawany jest między innymi na podstawie spełnienia kryterium dochodowego, wynoszącego 175% najniższej emerytury (do 1 marca 2017 roku to kwota 1544,48 zł).

Aby ułatwić seniorom uczestnictwo w życiu społecznym gmina wdrożyła program „Wrzesińska Karta Społeczna Senior”, która uprawnia mieszkańców powyżej 65 roku życia do korzystania ze zniżek oferowanych przez lokalne podmioty. Aktualnie katalog partnerów programu obejmuje 26 podmiotów prowadzących działalność w branżach: fryzjerskiej, kosmetycznej, sanatoryjnej, gastronomicznej, handlowej, okulistycznej, motoryzacyjnej, AGD/RTV, sportowo-rekreacyjnej i poligraficznej. (Gmina wdrożyła również Kartę Dużej Rodziny, która podobnie, jak „Wrzesińska Karta Społeczna Senior” pozwala na skorzystanie z ulg, zniżek lub innych uprawnień rodzinom posiadającym Kartę.)

Chociaż Września jest stosunkowo niewielkim miastem, to seniorom mieszkającym np. na osiedlu Tysiąclecia trudno jest dostać się na rynek lub do innej części miasta. Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej zauważają, że osoby starsze mające trudności w samodzielnym poruszaniu ograniczają przemieszczanie się do bardziej oddalonych części miasta do niezbędnego minimum, obejmującego wizyty u lekarzy czy odwiedzanie grobów najbliższych na miejskim cmentarzu. Poza tymi okazjonalnymi wyjazdami seniorzy przebywają tylko w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania i to właśnie tam powinno się świadczyć usługi, których są głównymi odbiorcami.

Obecnie na terenie Wrześni nie działa żaden klub seniora, jednak sprawnie funkcjonują inne inicjatywy senioralne. Jedną z nich jest Uniwersytet Trzeciego Wieku, który zrzesza przede wszystkim emerytowanych nauczycieli, którzy wspólnie realizują bardzo ciekawe przedsięwzięcia. Zewnętrzni obserwatorzy zauważają, że jest to grupa dość hermetyczna, która ze względu na wysokie wykształcenie oraz stosunkowo dobrą sytuację materialną podejmuje działania, w które raczej nie angażują się emerytowani pracownicy zakładów produkcyjnych. Uniwersytet nie posiada własnej infrastruktury, jednak w celu organizacji spotkań korzysta z gościnności lokalnych instytucji: Wyższej Szkoły Zawodowej we Wrześni, starostwa, gminy czy parafii.

Ponadto na osiedlu Tysiąclecia funkcjonuje nieformalna grupa wsparcia dla osób starszych „Wrześnianie rozważni”. Grupa powstała kilka lat temu dla osób, które miały problem z otyłością. Na początku, w jej spotkaniach brały udział 24 osoby, obecnie grupa liczy około 140 członków. Oficjalne spotkania grupy odbywają się raz w miesiącu, w każdy

drugi wtorek. Z uwagi na brak dostępu do innych sal, spotkania grupy odbywają się w prywatnej restauracji „Avocado”. Spotkania grupy mają charakter prozdrowotny i obejmują pomoc dietetyka, który tworzy indywidualne plany odchudzania, zajęcia z psychologiem itd. Oprócz tego członkowie grupy mają możliwość udziału w zajęciach ruchowych, takich jak: aquaerobik, nauka pływania, jazda na rowerze, nordic walking.

Poza działalnością prozdrowotną grupa stała się przestrzenią integracji seniorów. Dzięki regularnym spotkaniom nawiązali oni nowe znajomości, które pomagają im w codziennym funkcjonowaniu. Funkcji integracyjnej sprzyja realizowanie przez grupę projektu „Wielkopolska nieznana”, w ramach którego organizowane są jednodniowe wycieczki autokarowe do różnych ciekawych miejsc w Wielkopolsce. Inicjatorami wyjazdów są sami seniorzy, którzy wybierają destynację oraz określają co chcieliby robić, natomiast techniczną stroną organizacji wyjazdu zajmują się pracownicy socjalni OPS.

Najstarsi mieszkańcy obszaru rewitalizacji chętnie biorą udział w zajęciach z usprawniania ruchowego, niestety również w tym przypadku organizatorzy zmagają się z poważnymi problemami lokalowymi. Obecnie zajęcia odbywają się w trzech salach, a uczestniczy w nich około 70 osób. Tylko jedno z pomieszczeń (znajdujące się w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie) jest w pełni wyposażone w sprzęty rehabilitacyjne salką gimnastyczną. Pozostałe pomieszczenia, w których odbywają się zajęcia są dawnymi salkami katechetycznymi działającymi przy lokalnych parafiach. Uczestnicy tych zajęć zmuszeni są do ćwiczeń w warunkach do tego nieprzystosowanych, na zajęcia przychodzą z własnymi matami, nie mają dostępu do szatni czy sanitariatów.

Podsumowując sytuację najstarszych mieszkańców obszaru rewitalizacji należy stwierdzić, że jest to środowisko ludzi zaangażowanych, którzy chętnie włączają się w życie społeczne na tyle, na ile pozwala im na to stan zdrowia. Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej zauważają, że seniorzy zamieszkujący obszar rewitalizacji nie są raczej roszczeniowi, chętnie wychodzą z własnymi inicjatywami, a także są wdzięczni za udzielane wsparcie. Poważnym problemem, z którym muszą się zmagać wszystkie środowiska prowadzące działania adresowane do seniorów jest brak przystosowanej do ich potrzeb infrastruktury, z której można by codziennie korzystać. Pracownicy socjalni twierdzą, że mimo dość bogatej oferty adresowanej do osób starszych wciąż jest ona niewystarczająca, ponieważ organizowane spotkania odbywają się za rzadko w stosunku do potrzeb tej, stale rosnącej, grupy.

Zapis ten stanowi uzupełnienie diagnozy pogłębionej.

STRONY 94 I 95:

W rozdziale: PODSUMOWANIE NEGATYWNYCH ZJAWISK I LOKALNYCH POTENCJAŁÓW ZIDENTYFIKOWANYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI na str. 94 dodano zapis: „Znaczna część problemów społecznych dotyka grupę seniorów, która ze względu na swoją sytuację życiową jest jednym ze środowisk w największym stopniu zagrożonych marginalizacją społeczną. Obecnie na terenie obszaru rewitalizacji realizowanych jest wiele inicjatyw adresowanych do najstarszych mieszkańców obszaru, jednak wszystkie środowiska prowadzące działania na rzecz seniorów zmagają się z poważnymi problemami lokalnym. W związku z tym nie są w stanie w pełni zaspokoić potrzeb tej grupy społecznej. Ponadto należy zaznaczyć, że zgodnie z prognozami liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie systematycznie wzrastać, co przełoży się na starzenie się społeczeństwa, a w konsekwencji na wzrost zapotrzebowania na szeroko rozumiane usługi opiekuńcze. Oprócz rozwijania infrastruktury społecznej konieczne jest także podejmowanie działań mających na celu poprawę stanu technicznego dróg i chodników.”

Następnie usunięto (z uwagi na spójność tekstu) dotychczasowy zapis w tym podrozdziale, zapis na str. 95: „~~W obszarze rewitalizacji odnotowano stosunkowo korzystną strukturę demograficzną ludności, jednakże zgodnie z prognozami liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie systematycznie wzrastać, co przełoży się na starzenie się społeczeństwa. W tym kontekście należy szczególnie zadbać o jakość i rozmieszczenie infrastruktury społecznej oraz poprawę stanu technicznego dróg i chodników.~~”²²

Przeredagowano tekst w dalszej części tego podrozdziału na str. 95: W przypadku części miejskiej obszaru rewitalizacji niezwykle istotne jest zahamowanie postępującego procesu depopulacji. W tym celu konieczne jest tworzenie funkcjonalnych przestrzeni publicznych, przystosowanych do atrakcyjnego spędzania czasu przez przedstawicieli wszystkich grup wiekowych oraz rozwijanie szerokiego dostępu do szerokiego wachlarza usług: kulturalnych, gastronomicznych, rekreacyjno-wypoczynkowych itp. Poprawa sytuacji w tym zakresie pozytywnie wpłynie na atrakcyjność osiedleńczą obszaru rewitalizacji. ~~Na terenie miasta niezwykle istotne jest zagospodarowanie przestrzeni publicznych pod rozwój usług centrotwórczych, w tym kultury, gastronomii, obsługi ruchu turystycznego, rekreacji i wypoczynku oraz handlu i usług. Brak takich odpowiednio zagospodarowanych~~ przestrzeni wpłynie na obniżenie funkcjonalności obszaru i w dalszej kolejności do jego marginalizacji. Jest to konsekwencja dodania podrozdziału SYTUACJA OSÓB STARSZYCH w diagnozie pogłębionej.

STRONA 111:

Karta projektu: Przedsięwzięcie nr 1 – na str. 111 dodano zapis: „Ponadto planuje się zlokalizowanie w obiekcie „Wrzosowiska” stałego miejsca spotkań dla sekcji podmiotu ekonomii społecznej tj. Warsztatu Terapii Zajęciowej. Dzięki temu uczestnicy WTZ będą mogli wspólnie z seniorami wykonywać m. in. prace plastyczne w ramach integracji międzypokoleniowej. Sekcja plastyczna wykona ponadto materiały dekoracyjne na potrzeby funkcjonowania „Wrzosowiska”, natomiast sekcja ogrodnicza WTZ zostanie zaangażowana w prace porządkowo-aranżacyjne otoczenia obiektu.

W obiekcie realizowany będzie **Projekt 2.3 „Senior w potrzebie!” Warsztaty dla opiekunów osób starszych** – opisany w kolejnej karcie projektu.”

STRONY 113, 114, 116, 117:

W projekcie 2.1 „Aktywizacja i integracja seniorów w gminie Września” w części wskazującej na miejsce realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia usunięto oczywistą omyłkę pisarską ~~ul. Chrobrego~~ i wprowadzono poprawny zapis **ul. Batorego**.

Karta projektu: Przedsięwzięcie nr 2 – dodano **Projekt 2.3 „Senior w potrzebie!” Warsztaty dla opiekunów osób starszych, Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni, ul. Fabryczna 14, 62-300 Września** – zmiany od str. 113 . Zmiany w karcie projektu stanowią konsekwencją dodania projektu 2.3, dodano następujące zapisy:

- **Projekt 2.3 „Senior w potrzebie!” Warsztaty dla opiekunów osób starszych 40 500 zł/rok** (str. 113)
- **Projekt 2.3 „Senior w potrzebie!” Warsztaty dla opiekunów osób starszych** Projekt będzie realizowany w budynku „Wrzosowiska” na ul. Batorego 8 (str. 114)
- Grupę docelową przedsięwzięcia stanowią osoby starsze zamieszkałe na obszarach rewitalizacji Miasta i Gminy Września oraz osoby objęte procesem aktywizacji zawodowej (str. 114)

- Projekt 2.3 „Senior w potrzebie!” Warsztaty dla opiekunów osób starszych

W Polsce jest już ponad milion starszych ludzi, którzy mieszkają samotnie. We Wrześni opieką OPS objętych jest 130 osób samotnych. Zwykle pomaga im rodzina. Czasem jednak opieka nad osobami starszymi staje się zadaniem ponad siły krewnych. Ważną kwestią jest jakość usług. O ile w przypadku pomocy przy prowadzeniu domu, gotowaniu, sprzątnięciu czy robieniu zakupów nie jest potrzebna specjalistyczna wiedza, to w przypadku osób wymagających zabiegów pielęgnacyjnych, rehabilitacyjnych czy częstego podawania leków sama empatia i doświadczenie życiowe nie wystarczą. Kluczowe są też kompetencje opiekunek lub opiekunów medycznych. Jeśli mają doświadczenie w profilaktyce

przeciwoleżynowej, pielęgnacji osób leżących czy karmieniu przez sondę, to nie ma przeciwwskazań, by osoba starsza pozostała u siebie. Ważne są również: wiek, kondycja i fizyczna siła opiekunów. Żeby np. wykąpać starszego, niesamodzielnego człowieka, trzeba go zwykle przenieść do wanny na własnych rękach. Taka sytuacja powoduje, iż wzrasta w naszej społeczności zapotrzebowanie na wykwalifikowanych opiekunów osób starszych.

W związku z opisaną sytuacją zamierzamy umożliwić odbywanie staży zawodowych osób aktywizowanych zawodowo w ramach projektu UE „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie wrzesińskim III”, finansowanego ze środków EFS, realizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni. Staże opiekunek domowych odbywać się będą w Dziennym Domu „Senior”, usytuowanym w budynku „Wrzosowiska” i będą dawały możliwość nabycia praktycznych umiejętności w sprawowaniu opieki nad osobą starszą i niesamodzielną.

Teoretyczne wiadomości przekazane opiekunce w ramach zajęć edukacyjnych nie wystarczą, żeby osoba nabyła umiejętności fachowej opieki nad seniorem. W związku z powyższym placówka - Dzienny Dom stwarza szansę na zdobycie praktycznych kompetencji przez osoby, dotychczas bezrobotne, aktywizowane, w zawodzie opiekunki domowej. Planuje się 8-godzinny, codzienny staż, z możliwością zatrudnienia w OPS dla 4 aktywizowanych zawodowo w ramach EFS stażystów. (str. 116)

- Projekt 2.3. „Senior w potrzebie!” Warsztaty dla opiekunów osób starszych

- 4 stażystów będzie uczestniczyć w działaniach realizowanych dla seniorów w Dziennym Domu Senior.
- 4 stażystów będzie zatrudnionych po odbyciu stażu w OPS.

30 seniorów – uczestniczących w zajęciach Dziennego Domu „Senior” uzyska dodatkowe wsparcie w formie pomocy stażystów. (str.117)

STRONA 119:

Karta projektu: Przedsięwzięcie nr 3 – oczywista omyłka pisarska – zmiana nazwy projektu 3.1 na str. 119 - wykreślono: **Aktywizacja i integracja seniorów w gminie Września** i wpisano: **Dystrybuowanie artykułów żywnościowych dla mieszkańców gminy Września**

STRONA 120:

Str. 120 – efekty społeczne przedsięwzięcia – zaktualizowano z uwagi na oczywistą omyłkę (kopia efektów z poprzedniej karty projektu)

- Poprawa jakości życia **mieszkańców seniorów**,
- ~~Aktywizacja i integracja społeczna osób starszych,~~

- ~~Poprawa stanu zdrowia i kondycji fizycznej seniorów zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Września,~~
- ~~Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu osób starszych.~~
- Uświadamianie i kształtowanie roli osób starszych w społeczeństwie
- ~~Zapewnienie dostępu do bezpłatnych badań profilaktycznych~~
- ~~Zapewnienie dostępu do szerokiej gamy bezpłatnych imprez artystycznych~~
- Przełamanie barier pomiędzy osobami młodymi i starszymi, współpraca międzypokoleniowa,
- Rozszerzenie asortymentu wydawanych rzeczy
- Zwiększenie zaangażowania wolontariuszy np. w kampanie promujące działanie punktu odbioru i wydawania rzeczy dla potrzebujących

STRONY 162 I 165:

Uzupełniono tabelę na str. 162 INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE – konsekwencja dodania projektu 2.3:

<i>Projekt 2.3 „Senior w potrzebie!” Warsztaty dla opiekunów osób starszych</i>	40 500,00 zł/rok	EFS/ Budżet miasta i gminy Września
---	------------------	--

Zmiana na str. 165:

62 593 400,00 zł	52 498 065,00 zł	7 714 185,00 zł	2 381 150,00 zł
62 633 900, 00 zł.	52 532 490,00 zł.	7 720 260,00 zł.	